



papiergeschiedenis nederland

Nieuwsbrief Nr. 17

5 april 2016

Beste vrienden van Papiergeschiedenis Nederland,

Themadag 2016

Zoals jullie van ons gewend zijn willen wij jullie tijdig informeren over de volgende Themadag. Dit is de 10^{de} keer dat deze dag door Papiergeschiedenis Nederland georganiseerd zal worden. De Themadag zal plaatsvinden bij CODA in Apeldoorn op:

donderdag 13 oktober 2016.

Het Thema is “**Fraude**”, een onderwerp dat van alle tijden is.

Over de verdere invulling van de dag zullen jullie nader worden geïnformeerd, maar noteer de datum alvast in je agenda.

Aanmelden kan natuurlijk nu al, dan ben je er zeker van dat er plaats voor je is.

Dat kan per mail via info@papiergeschiedenis.net. Evenals voorgaande jaren vragen wij een bijdrage van € 10 aan de deelnemers. Dit bedrag kan overgemaakt worden op bankrekening NL28 INGB 0003510722, t.n.v. Papiergeschiedenis Nederland te Naarden.

Even voorstellen: Pieter van Nieuwburg

In de Zaanstreek zijn ooit ca. 1100 windmolens gebouwd. Dat waren houtzagers, olieslagers, pelmolens, verfmolens en papiermolens.

Als ‘papierman’ en Zaankanter vond ik de 60 papiermolens de belangrijkste. Molen De Kauwer was in 1605 de eerste. Nu is de enige op windkracht werkende papiermolen De Schoolmeester .

Het Zaanse papier werd wereldberoemd en zelfs gebruikt voor de onafhankelijkheidsverklaring van Amerika in 1776.

Naast papiermolens heb ik veel belangstelling voor alle Zaanse molens die de basis zijn geweest van de industriële ontwikkeling van onze streek.

Tijdens en na mijn werkzame leven als handelsagent van buitenlandse papierfabrieken was ik vele jaren als bestuurslid betrokken bij de Vereniging de Zaanse Molen die 12 molens, incl. De Schoolmeester, bezit, in stand houdt en exploiteert.



Mede hierdoor kwam ik in contact met de Stichting Papiergeschiedenis Nederland. Dat gebeurde tijdens de bekende themadagen.

Vorig jaar had ik een gesprek in de werkkamer van de secretaris van de Papiergeschiedenis Nederland over een papierpresentatie die ik moest houden. Natuurlijk kreeg ik veel informatie voor mijn verhaal maar het gesprek ging verder over de Stichting.

Papiermolen De Schoolmeester maakte er deel van uit, maar de 59 andere molens en de vele aanverwante papier verwerkende bedrijven waren hier niet in vertegenwoordigd. De conclusie was dat de Zaanstreek eigenlijk ook deel uit hoort te maken van deze organisatie.

We hebben daarna in de Zaanstreek een groep gevormd van enthousiaste mensen die kennis hebben van archivering, Zaanse industriële historie, papierhistorie en financiën. Wij hebben de Stichting Papiergeschiedenis Zaanstreek “De Hollander” opgericht. Een van onze bestuursleden heeft kort en duidelijk de doelstelling als volgt omschreven:

De Stichting De Hollander is recent opgericht. In de Zaanstreek is de zorg voor het erfgoed van de papierindustrie verspreid over talloze organisaties. Veel personen houden zich bezig met de Zaanse papiergeschiedenis. Ze doen allemaal goed en belangrijk werk en er is veel nieuwe kennis verzameld. Maar de Zaanse papiergeschiedenis kreeg door deze versnippering niet de aandacht die ze verdient. Er zijn nog lacunes in onze kennis van de papierindustrie en de omgang met het erfgoed van de papierindustrie. De nieuwe stichting wil proberen om de betrokken enthousiaste organisaties en personen bij elkaar te brengen om de Zaanse papiergeschiedenis een nieuwe impuls te geven en deze ook bij een breder publiek bekend te maken.

Ons doel is dat onze stichting een bijdrage levert aan de verdere ontwikkeling van de Zaanse Papierhistorie en in goede samenwerking de Stichting Nederlandse Papiergeschiedenis en de andere organisaties.

Namens de Stichting Zaanse Papiergeschiedenis
Pieter van Nieuwburg, voorzitter

Papierfabriek / museum De Middelste Molen

Papierfabriek De Middelste Molen aan de Loenense Molenbeek produceert al sinds 1622 papier. Het is de enige papierfabriek in Nederland die nog in oude staat bewaard is gebleven. Van oudsher waren de papiermolen en de naastgelegen boerderij van De Middelste Molen van één eigenaar. Zo leefden er wel meer “papierboeren” in Loenen. Ze fabriceerden papier en hielden daarnaast enkele koeien op de boerderij om de stilstand van de papierproductie in de winter op te kunnen vangen. Als het water was bevroren dan was het in die tijd onmogelijk om papier te maken.

Vanaf 1662 bestonden er een tijd lang zelfs twee Middelste Molens. De molens wisselden diverse malen van eigenaar totdat in 1886 beiden geheel afbrandden. Slechts één bedrijf werd een jaar later opgebouwd: dat is de huidige fabriek/museum. De Gebroeders van Delden pachtten het bedrijf van de kasteelheer van het kasteel Ter Horst.

Stichting Papiergeschiedenis Zaanstreek
'DE HOLLANDER'



In 1908 huurde G.J. Bomhof de boerderij en de papierfabriek van deze baron. In 1927 verkocht Baron van Voorst tot Voorst het hele bezit aan Teunis Wilbrink. Die verhuurde de fabriek aan Bomhof. Deze moest eerst zorgen voor een nieuw molenhoofd (de bovenloop boven het waterrad), een nieuwe kap en een nieuw waterrad. Na het overlijden van Wilbrink besloot zijn weduwe de papierfabriek te verkopen aan Bomhof.

In 1955 nam de Cartonfabriek Weduwe J.W. Schut nv te Loenen de molen over.

Tot 1960 produceerde De Middelste Molen op authentieke wijze allerlei soorten papier, maar moest toen het hoofd buigen voor de snelle modernisering. In maart 1969 werd de fabriek volledig stilgelegd en werden de medewerkers overgeplaatst naar de andere bedrijven van Lona.

De fabriek raakte snel in verval en zou volledig verloren zijn gegaan als niet de

Nederlandsche Papierindustrie eind jaren '80 geld beschikbaar had gesteld om de molen van



de ondergang te redden. Door overname wisselde de fabriek nog eenmaal van eigenaar, maar in 1989 besloten de papierfabrieken in de regio het historische bedrijfje gezamenlijk aan te kopen. Zij betaalden aan Smurfit Package het symbolische bedrag van Hfl. 1,- en brachten het bedrijfje onder in een stichting. Het woonhuis werd door Smurfit Package aan de Stichting geschonken.

De Stichting Middelste Molen is nu eigenaar van de molen. De eerste papiervellen rolden in 1991 van de papiermachine en sindsdien is de productie

langzaam toegenomen en verbeterd. In 2001 is naast de Stichting Papierfabriek De Middelste Molen de Stichting Museum de Middelste Molen opgericht. Hiermee wordt voldaan aan het verlangen van de overheid naar werkende musea. Verder past 'de enige in Nederland nog op waterkracht werkende authentieke Papierfabriek' exact in het plaatje van de toeristische vormgeving van het Apeldoorns Kanaal. Het is mede daarom, maar meer nog vanwege de cultuurhistorische waarde van zowel de fabriek als de daar te maken unieke producten, dat de Rijks-, de Provinciale en de Gemeentelijke Diensten voor Monumentenzorg de ambitieuze plannen die voor de totale restauratie van De Middelste Molen zijn uitgewerkt en ter goedkeuring zijn voorgelegd, met een meer dan welwillend oog hebben aanvaard.

Tot op heden produceert De Middelste Molen op authentieke wijze allerlei soorten papier en is het mogelijk voor groepen en individuele bezoekers dit proces van nabij te aanschouwen.

Papierfabriek de Middelste Molen is geopend van woensdag t/m zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur. Het adres is: Kanaal Zuid 497, 7371 GL Loenen (Gld), Tel: 055 5052911

info@demiddelstemolen.nl

Website: www.demiddelstemolen.nl

Entreprijzen: volwassenen: € 5 Kinderen: € 2,50
--

“Vijftig Historische Riemkappen”

Er zijn nog altijd exemplaren van dit mooi vormgegeven boek. Hierin wordt niet alleen verteld wat riemkappen zijn en welke functie zij hadden, ook komen vijftig oude en bijzondere voorbeelden afkomstig van binnen- en buitenlandse papiermakers tot leven. In deze publicatie nemen Theo en Frans Laurentius de lezer mee in de boeiende wereld van de papiergeschiedenis.

Het boek is te bestellen door een mailtje te sturen naar info@papiergeschiedenis.net
De kosten zijn € 15,00.



Financiële bijdrage

Ook dit jaar wil het bestuur graag een beroep doen op uw financiële steun voor onze stichting. Wij hopen opnieuw op een bijdrage van € 25 te mogen rekenen. Wilt u dit bedrag overmaken naar bankrekening **NL28 INGB 0003510722**, t.n.v. Papiergeschiedenis Nederland te Naarden

Wanneer u vragen of opmerkingen heeft kunt u ons bereiken via e-mailadres: info@papiergeschiedenis.net, of via de Koninklijke VNP in Hoofddorp.

Met vriendelijke groeten

Jan Hein Banner
Secretaris Papiergeschiedenis Nederland

Stichting Papiergeschiedenis Nederland
Secretariaat: Rembrandtlaan 49, 1412 JN Naarden
Bankrekening: NL28 INGB 0003 5107 22